

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

ABONAMENTUL :

În România un an (48 NUMERE). 10 lei
„ șase luni . . . . . 6 „
În toate țările uniunii poștale un an 12 „
„ „ „ „ „ șase luni 7 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Bulevardul Ferdinand, 55 — București

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

DIRECTOR :

C. RADULESCU-MOTRU
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

UN NUMĂR .

25 Bani

Se găsește cu numărul la principalele
librării și la depozitarii de ziare
din țară

Prețul anunțurilor pe ultima pagină
1/4 pagină 10 lei.

No. 21.

DUMINICĂ, 3 OCTOMBRIE 1910

Vol. 8.

SUMARUL

NOUȚĂȚI :

Necesitatea înființării unui partid țărănesc. — Două răspunsuri în cestiunea evreiască. — Ex libris.

CEȘTIUNI ACTUALE :

EMIL ISAC. *Moartea lui Chavez.*

LITERATURĂ :

MAXIME GORKI. *Un erou.*

VASILE POP. *Setea de sacrificiu.*

NICOLAE PORA. *Printre morminte.*

ȘCOLARE :

PANĂ POPESCU. *Pedagogia nouă.*

TH. D. SPERANȚĂ. *Raport asupra învățământului.*

NOTE ȘI DISCUȚIUNI :

GEORGE V. HANEȘ. *Un studiu care surprinde.*

IOAN DRAGU. *Un răspuns d-lui Ibrăileanu.*

NOUȚĂȚI

Necesitatea înființării unui partid țărănesc.

De mult se vorbește la noi despre necesitatea înființării unui partid țărănesc.

Dar argumentele pe cari se bazează acei cari susțin această necesitate nu s'au ridicat nici odată peste *dorul cel vag al binelui*, așa de caracteristic firei românești!

În ultimul număr din *Gazeta Țăranilor*, „jurnal” pentru săteni, care apare în județul Argeș, sub direcția d-lui Al. Vălescu, se face din nou vorba despre o asemenea necesitate a partidului țărănesc.

Iată cum își susține ideia d-l Vălescu :

„Pentru fruntașii satelor, cari au urechi de auzit, am spus-o de-atâtea ori că ei au un rol frumos la sate, acela de a lucra pentru ridicarea tutulor celor din o clasă cu ei, lucrând uniți a-și alege reprezentanți dintre ei, cari reprezentanți să formeze un grup țărănesc cu hotărîrea de a lucra numai pentru a îndemna guvernele să facă legi de folos

sătenilor. Deputații țăranilor n'au rolul de a face nici jocul guvernelor votând or-ce li s'ar propune, nici al opozițiilor de a respinge or-ce proiecte ar propune guvernele; ei, în mod cu totul obiectiv, adică neavând în vedere pe autorii reformelor propuse ci judecând acele reforme numai după foloasele ce ar trage țărănimea pe urma lor, vor vota pentru sau contra lor. De aceea trebuie deșteptați țărani, ca ei să nu aleagă reprezentanți din aceia cari n'au alt-ceva în vedere de cât foloasele ce pot trage ei personal, fie în prezent, fiind de partea guvernului, sau dându-se cu opoziția să le aștepte în viitor, când ea va veni la cârmă. Reprezentanții țărănimei trebuie să fie cu totul independenți față de or-care alt grup politic, făcând înțelegeri numai pe anume cestiuni și în anume ocaziuni când pot aduce foloase reale clasei care i-a ales. Și legi bune pentru țărănime, dreptate și considerație pentru fruntașii satelor, ca și pentru sătenii de rând nu se vor căpăta de cât atunci când acești fruntași vor înțelege că ei siguri fără mulțimea de jos n'au nici o trecere și că înrolarea lor în celelalte partide are înfățișarea unor mercenari, cari se tocmesc a lupta în ceata celui care le dă mai mult. Acest rol este rușinos și țărănimea de jos or-cât de ignorantă va fi, va pricepe pe acești farsori politici și-i va repudia. Or care partid politic, ca și or care om politic de valoare, mai cu simpatie și considerație va privi un grup de deputați țărani cu vederi lămurite și cereri bine determinate, de cât indivizi izolați și rătăcitori fie în partidul lor, fie în cel advers, cu aerul de a susține interesele țărănimei, dar cu gura înțeleștă din cauza disciplinei de partid și a condițiilor de slugă plecată cu care a fost înscris.”

Și d. Vălescu termină plin de încredere :

„Știm că ideia organizării țărănimei în partid politic, cum am mai spus-o, are aerul să sburlească părul în capul multor politicieni, care văd în această organizare sfârșitul ~~locomatelor~~ de care pe nedrept se bucură astăzi, dar poștească la discuție contradictorie din punct de vedere legal dacă le dă mâna, noi însă vom stărui cât mai mult asupra acestui subiect”.

Se înșală însă foarte mult d. Vălescu.

Un partid țărănesc, adică un partid alcătuit numai din țărani și având ca reprezentanți în Parlament pe fruntașii satelor, ar fi cea mai docilă unealtă în mâna politicianilor.

De pe urma unui asemenea partid ar câștiga în considerație fruntași satelor poate, dar milioanele de țărani nic odată; fiind-că nu trebuie să se uite, că între fruntașii satelor și între țărani muncitori nu este o identitate de interese.

Dacă d. Vălescu vrea să discutăm mai pe larg lipsa de identitate dintre interesele țăranilor muncitori și a fruntașilor de sat, suntem gata ori când.

A. C. C.

Două răspunsuri în cestiunea evrească.

La scrisoarea în cestiunea evrească semnată de un „elev de liceu, român“ primim următoarele răspunsuri pe care le publicăm de asemenea înlocmai:

Către colegul român,

Starea nenorocită în care se află elevii o atribui lor înșiși, o atribui lipsei lor de curaj de a-și susține convingerile și nu vezi în toate manifestările lor de cât un gând ascuns și pentru care îi consideri de lași.

Dacă mediul influențează asupra individului, dacă există o legătură strânsă între suflet și locul unde te-ai născut, căci „înainte de neam îți iubești familia și locul natal“ a zis marele Cogălniceanu, cu atât mai mult nu poți pretinde elevului evreu să se manifeste altfel cu cât are și o cultură românească.

Deci, nu din lașitate se manifestă el astfel, ci dintr'o nevoie sufletească, consecința unei educații și culturi românești.

Eu sunt evreu-român. De ce oare mi se neagă sentimentele românești? Sânt în situația multor bărbați care deși de origine străină sunt totuși admirați și sentimentele lor sunt de necontestat. De ce? Veți zice: că au produs și s'au manifestat românește.

Dar dacă nouă nu ni se îngăduie cum să ne manifestăm?

Iată deci că nu lașitatea noastră e aceia ce vă „asmute“ ci o pornire lăuntrică, pornire în contra a tot ce este evreu, pornire datorită în genere unei rele educații și a cărui intensitate e mai accentuată, acum datorită șovinismului naționalist.

Te înșeli dacă crezi că elevii evrei ar fi lăudat pe A. C. Cuza și asta nu e de cât o afirmație nedovedită, când chiar Români neaoși își răd de șovinismul lui, cu atât mai mult nu noi suntem chemați să-i punem laurii pe cap cu cât toate armele lui sunt îndreptate împotriva noastră.

Ca să te pronunți într'o asemenea cestiune trebuie s'o privești dintr'un punct de vedere cât mai obiectiv și numai obiectivitatea nu reese din cele spuse de tine, colege!

Chestii importante nu se rezolvă niciodată condus fiind de patimi, de porniri.

Acesta e adevăratul adevăr.

Cu toată stima,
Un elev de liceu evreu-român.

Domnule Director,

Răspunsul elevului român către cel evreu din ultimul No. al N. R. R. mă face ca, în calitate de cetitor regulat al Revistei, să vă rog a da loc și acestui nou răspuns, care vine din partea unui fost elev de liceu.

Din răspunsul publicat în onor. d-tră Revistă am luat cunoștință de lamentările elevului evreu, lamentări pe care elevul român le recunoaște ca adevărate, dă însă vina acelor suferinți tot pe spinarea evreilor, din cauza lașității lor! Elevul român crede că atât dânsul cât și ceilalți români sunt de aceeaș părere.

Și eu am fost și sunt de multe ori necăjit pentru acelaș motiv; deosebirea însă între mine și elevul român este că'mi explic întru câlva faptul, că mulți evrei sunt lași, se datorește împrejurărilor speciale în care evreii au trăit și trăiesc de mai bine de 2000 ani! Batjocoriți, huliți, fără patrie, toate acestea distrug încetul cu încetul demnitatea unui om! Observați însă evreii din altă parte, unde sunt egali cu toți cetățenii țării, sunt ei și acolo lași?

Eu am avut fericirea să vizitez multe țări din Europa și m'am convins de contrarul celor spuse de elevul român. Am văzut evrei foști la noi simpli muncitori, meseriași, care aici tremurau înaintea unui subcomisar, după ce au plecat din țară și au găsit de lucru în altă parte: la Paris sau la Berlin, după o ședere de 3-4 ani respirând—de și n'au

devenit încă cetățeni—aerul libertății și egalității cu ceilalți cetățeni, schimbându-se așa fel, încât elevul român nu i-ar schimba cu colegii săi de liceu pe care i'a constatat de lași. Observați evreii cari au emigrat în America, dacă acolo sunt așa de fricoși și de lași ca aici? Vedeți dacă și acolo tremură înaintea unui „guler roș“. Observați evreii din Rusia unde, afară de unele restricțiuni mai mari de cât aici—șederea în întreaga împărăție și arendare de moșii le sunt interzise—se bucură de mai multă libertate civică, observați proporția revoluționarilor, și veți constata de nu mă înșel, că proporția ie destul de respectabilă în ce privește pe evrei. Și a fi revoluționar în onor. Rusie numai laș nu poți fi! Răul e că toamai din cauza acestei proporții, partidul adevăraților Ruși pune la cale huliganii ca să ucidă pe mulți nevinovați. Vedeți primarul Romei, Nathan, cum și-a permis ca, în sf. reședință a Papei să critice politica clericală?!

Și aici, aceasta e convingerea mea, dacă evreii ar fi cetățeni egali cu ceilalți, numărul lașilor ar fi foarte mic. Azi însă mă mir că elevul român care stă în Iași n'a observat că, mai cu seamă în Moldova, dacă se întâmplă un evreu mai demn, mulți Români îl califică de obraznic.

Majoritatea evreilor sunt lași acolo unde nu-s liberi. Sclavul în mare majoritate, ie laș. Dacă s'ar schimbă starea evreilor de aici, cum s'a făcut de mult în toată lumea afară de Rusia, ați vedea că și dânsii n'ar mai fi nici fricoși, nici lași. „Sublata causa tollitur effectus.“

Mulțumind, vă salut cu distinsă stimă.
Botoșani 28/9 1910

Isac Moisi
Șoseaua Iașului

Ex libris.

Die moldavischen Ansprueche auf Pokulien d. d-r Iancu I. Nistor Viena 1910 este o foarte bună și complectă monografia acestei întrebări. D. Nistor este foarte bine informat și citațiile sale dovedesc o erudiție sănătoasă și bogată. D-sa împarte lucrarea în părțile ei firești. I Așezarea Pocuției și starea ei lăuntrică pe timpul amanetării ei la Moldova. II. Amanetarea ei la Petru Mușat și apoi la Alexandru cel Bun. III Dobândirea Pocuției de Ștefan cel Mare. IV Cedarea ei înapoi Poloniei de Bogdan III. V Sforțările lui Petru Rareș de a reobține Pocuția. VI Ultimile încercări ale Moldovenilor a pune mâna iarăși pe Pocuția. Expunerea d-lui Nistor este tot odată o istorie a Moldovei din acel timp în privirea relațiilor ei cu Polonia.

Facem numai două observații.

Întâi că nu interpretează d. Nistor invoirea finală a lui Ștefan cel Mare de a primi din nou arbitrajul asupra stăpânirii Pocuției ca o urmare a principiului judecăței românești de *lege peste lege* de oarece Poloniei nevenind la primul termen „rămămăsese de lege și de judecată“. *Lege peste lege* este un așezământ special care nu se întâlnește de cât când se văd *jurători*, ceea ce nu este cazul aici.

Apoi d. Nistor trebuia să mai adauge lucrării d-sale un capitol foarte interesant, răstălmăcirea raporturilor dintre Pocuția și Moldova cu prilejul răpirii Bucovinii, cunoscut fiind că Austria a invocat stăpânirea Pocuției asupra Bucovinei pentru a întemeia *drepturile* sale asupra nordului Moldovei.

De altfel lucrarea d-lui Nistor poate fi privită ca un model de monografie istorică.

A. D. Xenopol

CESTIUNI ACTUALE

MOARTEA LUI CHAVEZ

G. Chavez, un strănepot al lui Inca Fuenchos din Peru, a sburat peste Alpi, în o înălțime de 3000 de metri. Trei kilometre înălțime; cu trei mii de metri peste morminte, peste flori și dureri și bucurii omenesti—sburând în văzduh, ridicarea omului modern către Lima. Dedal și Icar și Chavez... Mytul n'a putut învinge, motorul Gnom și monoplanul lui Blériot mânat și călăuzit de geniul omului a învins falnic, dar Dumnezeii au cerut moartea eroului, ca în tragedia antică: peruianul Chavez, cu sânge francez și cu trup al Europei, dar cu sufletul țării de aur—e mort, e mort odată și mai are să moară după cum spune Buddha de șase ori...

A murit ca un erou mare, nu sânge și ranele l'au ucis, nu boala și suferința—ci porunca întunecimei, care s'a revoltat ca un locuitor al ei încearcă să o părească.

Ce-a vrut Chavez să știe când a sburat peste Alpi, în o înălțime pe care cugetul o măsură încet: ce-a vrut să știe că s'a ridicat la o înălțime așa mare? Excelsior. Eternul omenesc!!...

Ce-a vrut B. Schwarz când a făcut praful de pușcă? Câte morți s'au dat prin dânsul!...

Ce-a vrut Luther, când a bătut cele 95 de & pe porțile bisericeii?

Ce-a vrut Volta, Edison, Marconi?

Ori ce vrem noi, când ne gândim cine trăește în Mars, cum e criptografia, cum sunt stelele, cerul, luna, morțile și primăverile, când tăiem în cadavru să cetim viața, când analizăm, când adăogăm și substragem, când ne gândim, suferim, cântăm, simțim se înalță și mor....

Sânt suflete, cari se îndestulesc și așteaptă liniștite. Sânt oameni, cari nu se interesează, nu filosofează, mănâncă și beau, umblă, că pe jos ori în automobil e tot una. Sânt oameni, cari cetesc cu aceeași tăcere pe Rousseau, ca pe Metz cu păru creț, pe Voltaire, ori pe Horaț, parcă ar ceti din Marlitt ori din Gartenlaube... Aceste sânt spiritul masei, omenimea însăși, acest trup uriaș al organismelor tăcute....

Sânt însă suflete, cari caută în întunec. Văd în viitor, vor să sboare la Mars, vor să nu creadă în teologism—sânt suflete, cari încearcă, să sbuciumă, să înalță și mor....

Și un suflet de-acesta a fost Chavez. El a vrut senzația, care o dă sborul peste Alpi, el a vrut să desmințească pe Annibal, el a vrut să treacă Simplonul în câteva minute, repede ca un vis, pe când alții îl suie cu lunile și cu Baedeker și cu veștminte de turist, cu harte geografice și cu termometre și cu provisiuni de mâncări și cu arsenal de băuturi.

Tânărul peruian a vrut să treacă ca o pasăre mare:

în o linie a culturii moderne, în sborul gândului îmbrăcat în monoplan.

Și a învins... A trecut peste Alpi ca o idee, căci în zadar sânt Alpii înalți, ideia și geniul omenesc trece peste ei.

Chavezii trebuie să moară, căci asta e porunca sorții—dar Alpii nu mai sânt atât de Alpi, povestea lor nu e atât de neatinsă, omul a învins...

Și veni-va timpul când geniul omenesc nu numai înălțimele le va putea parcurge, dar va putea coborî și la adâncimile cele mai adânci. Și va licări în fundul lor poate *înțelesul*....

Kolozsvár, Ungaria.

Emil Isac.

LITERATURA

UN EROU

Un bătrân se plimbă prin mulțimea cumpărătorilor. Sprâncenile-i sunt încruntate, ochii săi au o expresiune dureroasă și rugătoare. Peri de argint acoperă pielea închisă a obrazilor săi. E îmbrăcat cu o manta soldățească. Pe pieptul lui strălucesc crucea Sf. Gheorghe și încă alte decorații. Piciorul său stâng este înlocuit cu unul de lemn, greu și grosolan, care înfingându-se în zăpadă, lasă în ea mici găuri rotunde.

La vederea obrazului lui cărunțit și desfigurat, vânzătorii obișnuiți ai târgului se îndepărtează cu un aer de teamă, de nemulțumire și de plictiseală. Bătrânul trece pe dinaintea lor, și se îndreaptă spre locul unde sunt înșirațe căruțele țaranilor din împrejurimi. Se oprește acolo și întreabă luându-și aerul unui cumpărător de seamă:

— Sunt bune, găștele astea?

— De calitatea întâia! Priviți!... e numai untură!

Bătrânul soldat cântărește din mână pasărea, o cercetează cu luare aminte, o pipăe, o miroase. De odată zice:

— Ce mai găște sunt în Bulgaria!... ca porcii!....

— Unde spuneți?

— În Bulgaria, dincolo de munții Balcani... Acolo a fost războiul ruso-turc. Ex. Sa generalul Skobeleff e acela care l'a condus....

— Ah! ah!... am auzit zice vânzătorul. Dar și asta e o găscă bună.

— Vezi crucea mea? (soldatul își arată pieptul cu mâna). Mi-a dat-o el însuși.

Obrazul soldatului se înfioră, ochii îi strălucesc și el își trage chipiul pe urechi.

— Subofițer Migounoff, ura! Și cu mâna lui...

— Dă-mi gășca înapoi! soldate! spune cu o voce nepăsătoare vânzătorul, care a priceput că n'are înaintea lui un cumpărător serios și caută cu ochii, prin mulțime, mușterii mai buni. Bătrânul se înflăcărează din ce în ce mai mult:

— Comandantul Schwanvitch și el... „Migounoff, zise el, ești un vultur“... Și m'a îmbrățișat!....

— Nu sta aci ,soldat... Dă-te la o parte... stinghe-rești mușterii, zise negustorul de găște îndepărtând de căruța sa pe bătrân.

Soldatul nu se supără; doar ochii săi se sting și după ce a privit pe țaran cu un aer de dojană, se depărtează tăcut dela căruța și își îndeasă chipiul pe ochi.

În aer sbârânie sgomotul nedeslușit al vocilor. Viața asta care mișună ca furnicile amintește soldatului asalturile campaniei ce a făcut-o, lagărele... Schiopătând încet prin mulțime, el caută un om care ar asculta povestirea lui despre război și despre retragerea dela Eni-Sagri, ce-a făcut-o în fruntea companiei sale, grăbit de Turci. Ar dori să vorbească de cea mai frumoasă zi din viața sa, când generalul un viteaz și el, i-a spus „erou“.....

Dar nu întâlnește ascultători, nimeni nu se sinchisește să știe unde și cum și-a pierdut piciorul și pentru ce i s'a dat o cruce.

Se simte stingher și batjocorit de nepăsarea generală; acum el disprețuește pe toți, cari cumpără și vând.

De multe ori a văzut el moartea înaintea lui, el nu se teme de moarte, pe când ceilalți tremură gândindu-se la ea; și ideea că sunt mai prejos de el, îl mângâie puțin...

Ei nu au, ei nu vor avea niciodată crucea Sf. Gheor. În jurul lui oameni cu fețele îngrijate se grăbesc

Dar, cu tot dinadinsul el vrea fie oricine să-l asculte și să știe ce viteaz e Migounoff. De dimineață până seara, pe jumătate mort de foame, înghețat de frig, el străbate târgul, încercând într'una să vorbească de el. De multe ori el își începe povestirea, fără s'o termine vreodată. Nimeni la târg nu se sinchisește să audă istorisindu-se de isprăvi... și bătrânul Migounoff simțindu-se nefolositor, uitat, se supără pe toată lumea, îmbrânțește trecătorii ca din întâmplare, dar îi îmbrânțește totuși, și aceasta îl ușurează puțin.

Din când în când intră în cârciumă. Dar stăpânul și băeții îl primesc rău, își râd de el. El îi plictisește.

Dacă nu-l gonesc bătrânul umblă dela masă la masă ,căutând vecinic vre-un ascultător. Când găsește vre-unul, oh! atunci se schimbă, vorba îi curge cu bögăție, ochii îi strălucesc își umflă obraji ca să redea bubuitul tunului, strigă cuvinte de comandă.

...E luat în răs, el n'aude... căci e departe de aceia cărora le vorbește; el e acolo, dincolo de Balcani, acolo unde pământul a băut sângele lui, unde energia lui a izbucnit într'o zi, într'un foc arzător, și unde a crezut că viața are un rost... Și ca să se încălzească din nou la focul acesta, el îl aprinde și mai mult.

— Soldate! du-te! ne plictisești! Băiatul din cârciumă îl alungă.

El se ridică și pleacă, făcând să răsune puternic piciorul lui de lemn pe podea, cu inima mișcată încă de amintirile sale.

Trăește într'un colț, în dosul sobei, la un dăltuitor. Întors acasă se suie în colțul acesta strâmt și înecăcios dar cald, și, dacă nu a isbutit să istorisească povestea lui, mormăie:

— Ai dracului!... ar fi trebuit să mă asculte!... dar nu... ai dracului!...

Maxime Gorki.

(Trad. de Blanka S.)

SETEA DE SACRIFICIU

Aurora face câteva mișcări repezi silindu-se să nu producă sgomot, și când crede că nu e ascultată de nimeni, urmează cu împachetarea lucrurilor sale. Acuma termină strânsul și face un nod mare cântărind în mână pachetul. Tânăra fată se apropie de patul ei, potrivește plapuma astfel încât să se creadă că e cineva în așternut și după ce micșorează lampa, se apropie de ușă, se uită afară să vadă dacă nu e observată, și se retrage încet pentru a lua legătura.

În acest moment, i se pare că aude un scârțâit ușor în antreu. Inima ei începe să-i bată cu furie și fata, îngălbenită, cu mâinile tremurânde stă fără să-și poată trage respirația. O groază nebună, groaza de a fi surprinsă în momentul când fuge dela părinți, o cuprinde, și picioarele i se moaie din genunchi. Fata încearcă să reziste acestei slăbiciuni, însă e nevoită să se lase pe un scaun șoptind:

— „Vai de mine! dacă m'ar afla tata sau m'ar prinde frate-meu!“

Mai multe minute trec într'o așteptare încordată fără ca vre-un nou sgomot să arate că cineva îi pândește plecarea.

Aurora se apropie din nou de ușă, o deschide, trece în săliță și cu pașii șovăitori se îndreaptă prin eșiera din dos spre poartă.

În întunericul orb care domnește, fata pipăie locul unde se află clanța și rămâne o clipă nehotărâtă: i se pare că aude pe cineva respirând și se oprește.

În secunda următoare Aurora își spune, că numai câțiva pași făcuți în stradă o pot scăpa de teama în care se află și pune mâna pe clanță. Dar fata tresare, și o sudoare rece îi acoperă tot corpul: pe clanța porțiței se află o mână.

Aurora vrea să țipe, însă limba îi se usucă brusc în gură fără să poată articula un sunet. Inima îi bate gata să-i spargă pieptul și cu toată sfortărea pe care o face, fata nu scoate nici un țipăt, ci abia poate șopti îngrozită:

— „Cine e? cine e?“

Înainte de a căpăta un răspuns, mâna de pe clanță îi apucă degetele și le ține ca și când ar vroi să nu-i mai dea drumul.

— „Sânt eu“, șoptește un glas de bărbat pe care fata îngrozită îl recunoaște; „Sânt eu, tatăl tău...“ Aurora scapă legătura din mână și începe să tremure din tot corpul.

— „Unde te pregăteai să pleci?“ întreabă vocea tatălui ei.

Tânăra fată vrea să răspundă însă nu își birue emoția. Ea simte cum tatăl ei se apleacă să-i ridice pachetul, cu mâna lui o apucă și o silește să meargă înapoi până în fața geamului luminei.

Aci el o privește de sus până jos, apoi pipăe legătura ce ține în mână și aducându-și fata cu obrazul complet în lumină, se uită drept în ochii ei.

Buzele Aurorii tremură, învinețite de emoție, ochii ei au clipiri repezi, ca și când ar fi orbiți de lumina ce îi lovește, însă cu toată încordarea pe care o face, fata nu poate să vorbească.

Privirea tatălui ei exprimă o dojană blajină, și Aurora îl aude zicând:

— Biată fată! cum ai ajuns tu? Cum ai avut tu curajul și nesocotința să faci pasul acesta. Cum? răspunde!“

Cu toată emoția de care e zguduită, fata găsește energia necesară ca să zică:

— „Tată, nu vreau să vorbesc!“

— „Spune, fata mea, cu ce ți-am greșit eu ție? cu ce m'am făcut vinovat față de tine, ca tu să n'ai atâta încredere în mine încât să mi te destăinuiești?“

— „Nu pot spune.“

Părintele o ia de mână ca și cum ar fi un prieten mai în vârstă, o înduplecă să meargă după el și intrând cu fata prin ușa pe unde plecase ea adineauri, îi șoptește:

— „Du-te în odaia ta, fără să te audă nimeni!“

Fata zice tot în șoaptă, însă cu un accent energic:

— Nu pot, nu vreau tată, nu vreau! Eu trebuie să plec!

— „Te rog eu, dragă; te rog să intri numai zece minute în odaia ta, și dacă mă voiu convinge că dreptatea e de partea ta, fii sigură Auroro dragă, că, deși mă voiu simți nenorocit de plecarea ta, îți dau drumul și te las să faci ceia ce vrei!“

Accentul de sinceritate cu care sunt rostite aceste cuvinte, convinge pe Aurora, și ea intră călcând în vârful degetelor, în odaia din care plecase. Fata se lasă zdrobită de emoție pe pat și așteaptă să vadă intrând pe tatăl ei.

În scurtul timp cât rămâne singură, Aurora se încordează din nou ca pentru a putea răspunde și justifica pasul făcut.

* * * * *

— „Acuma“ zice d-l Marian așezându-se în fața fiicei sale pe un scaun, să-ți închipui că sunt un prieten, o fată cu care stai de vorbă, însă o prietenă care ar ține la tine cu toate fibrele inimii și ale sufletului. Închipește-ți o prietenă atât de bună, încât dacă ar fi nevoie să te salveze dintr'o situație nenorocită, sau să te știe bolnavă pe moarte, și-ar da viața pentru tine, ca să te poată scăpa, și să poți tu trăi fericită“...

— „O astfel de prietenă“, zice Aurora zâmbind forțat, „nici nu există dragă tată“.

— „Ei, iată exist eu, și tu știi cât de mult te iubesc; tu însă nici nu-ți poți închipui până în ce grad

a-și fi gata să mă sacrific pentru tine. Tu nu știi de câte ori am veghiat la căpătâiul tău când erai bolnavă, și de câte ori când vedeam atunci că starea ta e agravată, de câte ori am fost gata să-mi pun capăt zilelor, numai de disperare că nu te pot scăpa. De când te am pe tine, toată tinerețea mea a fost o continuă muncă și încordare, ca să pot câștiga atât cât să te țin în școală și să te cresc bine, să nu duci nici o lipsă. Ei, când am fost în stare de atâta sacrificiu pentru tine, poți tu crede că sânt mai puțin decât un prieten sau că resimt mai puțină iubire pentru tine decât un străin, decât acel tânăr pe care l'ai văzut abia și pentru care vrei să ne lași pe noi toți desnădăjduiți?“

— „Tată dragă“, zice fata cercând să-și privească părintele în ochi „de sigur că d-ta ai dreptate. Imi ești cel mai bun prieten și ai tot dreptul să-mi ceri să mă destăinuesc D-tale. Poate o alta în locul meu, încă din primul moment ți-ar fi cerut ertare pentru pasul pe care l'a făcut. Ai văzut că nu ți-am cerut iertare și că n'am vrut să mă justific. Știu că la 19 ani o fată e majoră și ca atare este stăpână pe actele ei, însă știi și asta: că, de oarece am trăit numai din grația D-tale...“

— „O dragă! Auroră dragă! de ce vorbești astfel cu mine?“

— Vroiam să spun numai „din bunătatea“ D-tale tată“, însă starea de surescitare explicabilă în care mă aflu acuma, mă împedică să-mi potrivesc cu desulă luciditate frazele cu care trebuie să mă justific“.

— „Nu e nevoie de fraze Auroră, puteai să-mi spui înainte de a fugi, că vrei să faci pasul ăsta. Iubești pe un tânăr? Ei ce-i cu asta!? Nu e o crimă... din potrivă... e foarte natural... la vârsta ta.“

Dar ai fi putut să-mi spui tot ce aveai pe inimă, și eu te-ași fi sfătuit și te-ași fi îndrumat, însă nu așa cum ai făcut-o tu. Trebuia să te gândești fata mea, că trăim într'o lume în care părerea cunoscuților face mult“.

— „Eu tată mă pun mai presus de această, așa zisă *părere* și vreau să trăesc după cum vreau eu, dar nu după cum ar vroi lumea“.

— „Uiți“, zice tatăl fetei cu o blândețe forțată uiți draga mea că mai trăim și noi! În pornirea egoistă de care ești stăpânită acum, nu ai ochi pentru rușinea căreia ne expui pe noi cei din familia ta...“

— „Da, dragă tată, D-ta ai dreptate; dar vezi bine că D-ta pentru considerații de familie și din grija ce o ai pentru gura lumii, preferi să mă vezi pe mine nenorocită, împedicându-mă să-mi realizez visul meu de fericire“.

D-l Marian stă câteva secunde pe gânduri ca și când ar vroi să nu-și jignească fiica atingând-o prea tare. El privește cu un aer milos spre fata lui zicând cu blândețe:

— „Te știu dragă Aurora foarte inteligentă. Te-am

lăsat să te desvolți și să te cultivi așa fel încât eram convins, că tocmai acest mod de a te lăsa să te conduci de spiritul tău drept, te va sili să fii cât se poate de dreaptă și sinceră față de mine. Nu vreau să te jignesc Auroro, arătându-ți cât de mult m'a durut și mă doare, constatarea că ai putut fi atât de ascunsă față de mine. Țiu numai să vezi și tu că eu nu meritam ca, după ce te-am lăsat să crești atât de liberă, să citești tot soiul de cărți zise umanitariste, nu meritam ca, din pricina cititului acelor cărți să fii nevoit să constat că în loc să se desvolte în tine sentimentul dreptății, al lealității, tocmai aceste citiri, să te facă atât de... ascunsă... tainuitoare?"

— „Dragă tată“, zice fata apucând mâna părintelui ei, „să nu crezi că e exact aceia ce ai presupus până acum.... Am fost astfel, adică ți-am tainuit sentimentele mele, fiindcă sunt convinsă că D-ta nu ai același mod de a vedea pe care îl am eu, și că m'ai fi oprit în realizarea planului meu. D-ta ai fi făcut, dacă m'ași fi destainuit D-tale, exact acelaș lucru pe care îl faci acuma, adică ai fi cercat să mă convingi că sunt greșită și te-ai fi opus tot atât de energic intențiunilor mele după cum te opui și acuma“.

— „Nu, Auroro; dacă ți-ași fi știut planurile sunt convins că te-ași fi sfătuit, și nu m'ași fi împotrivit dorințelor tale“.

— „Să vezi tată, zice fata luându-și inima în dinți, D-ta ești cu 26 de ani mai în vârstă decât mine.“

— „Da dragă, de obicei un tată e în totdeauna cu câțiva ani mai în vârstă decât copilul său!“

— „Văd că o iei pe glumă dragă tată, și îți mulțumesc că, prin bunătatea D-tale, îmi ușurezi spovedania ce trebuie să-ți fac“.

— „Te ascult draga mea, te ascult și să nu crezi că vei găsi în mine un judecător prea aspru“.

— „Știi dragă tăticele că deosebirea de vârstă între noi, ne face să vedem cu totul altfel. D-ta ești dintr'o generație care vede lucrurile cu totul altfel decât a mea. D-ta ești mai matur, ai trecut prin multe nevoi și griji și te-ai desbrăcat de o mulțime de năvâități cari sunt caracteristice tinerilor. Poate pe vremea D-tale ai fost un fel de spirit mai liberal; cu încetul însă ai dat într'un fel de reacționarism cum-pănit, care te-a lăsat pe D-ta să-mi acorzi libertatea de până acuma în alegerea prietenilor, în cititul cărților, și în toate celelalte“.

— „Da, așa e Auroro și există numai o deosebire între noi, anume: pe când eu în tinerețea mea eram de un liberalism înaintat, tu acuma ca fată tânără, ești o socialistă, care mergi cu exagerările tale până în anarhism“.

— „Uite tată, se poate să ai dreptate și te asigur că D-ta ai dreptate în tot ce ai spus până acuma, și înțeleg că vrei să mă aduci cu încetul să mărturisesc, ne forțată, motivul pentru care am vrut să fac pasul acesta.... cum îl judeci D-ta..., nesocotit“.

— „Nu numai îl găsesc, dar chiar e. Te rog însă dragă să nu te împedici de aprecierea mea, ci, fiindcă

tot ai vrut și ai găsit singură calea mărturisirilor, spune tot ce ai pe inimă.“

Fata se ridică de pe pat, se apropie de masa ei, caută repede prin câteva cărți, însă își aduce aminte că broșura care trebuie să o sprijine se află în le-gătură și renunță să mai scotocească zicând:

— „Să-ți spun dragă tată, fiecare om trebuie să fie folositor în lumea asta; să facă ceva pentru progresarea omenirii, pentru îmbunătățirea unei stări sociale rele, pentru schimbarea ei într'una mai bună, însă eu m'am convins că nu sunt decât o biată fată de o inteligență mijlocie, de o putere de inițiativă, poate, sub mijlocie, și ca atare nu vedeam cum ași fi putut vreodată fi folositoare nici societății, și nici măcar semenelor mele. Inșă cum simt în mine ca un fel de sete de a mă jertfi, de a mă devota cuiva, unui om care să fie în stare să lupte, să propovăduiască idei mari și frumoase, am ajuns la convingerea că a-și putea face ceva pe terenul acesta, însă numai dacă ar fi să încurajez, să stimulez pe cineva“.

— „Și cum, pentru atâta vrei să pleci?“

— „Da tată, dragă tată, casa noastră e o casă de mici burghezi, de oameni cari se mulțumesc să trăiască de azi pe mâine, fără să se mai gândească și mai departe, la rostul omenirii“.

— „Ei cum? îți pare poate rău, că eu în loc să-mi pierd vremea cu teorii și cu abstracții, mi-am trecut viața războindu-mă să avem cele necesare traiului vostru, al tău, al surorilor și fraților tăi?“

— „Nu tată, D-ta ți-ai împlinit menirea D-tale și ți-ai împlinit-o în marginile puterilor de care dispui și ca atare ești și trebuie să fii mulțumit... Dar nu cred că noi o să ne înțelegem; uite, eu, mă vezi ași prefera să mă sacrific, să mă duc după un tânăr care nu socotește nevoile zilei, și eu să îl ajut, să-l susțin când îl voiu vedea luptând pentru fericirea semenilor lui“.

D-l Marian cearcă să zâmbească, însă i se pare și lui în adevăr că diferența între modul de a gândi al fiicei sale și acela al său e prea mare și pentru a nu aluneca într'o discuție în care simte instinctiv că fiica lui nu va ceda, el se mulțumește să părăsească acest teren și o întreabă cu o simplitate blândă:

— „Bine, fata mea, n'ai putea să-mi spui și mie cine e acel tânăr pentru care te simți tu în stare să ne părăsești pe noi și să te expui necunoscutului și tuturor întâmplărilor?“

— „Ași putea tată să-ți spun numele lui, însă în afacerea asta numele și persoana tânărului către care mă simt atrasă, joacă un rol atât de mic încât nici nu merită să-l menționez“.

— „Dar atunci cum te duci după un tânăr pe care, după câte înțeleg eu, tu pari că nici nu-l iubești!“ exclamă tatăl fetei uimit.

— „Tată dragă, poate aceasta justifică mai mult pasul pe care am vrut să-l fac. Mă duc după acest tânăr pentru că are idei nobile, înalte, umanitare. Mă duc mai mult ca să-l pot susține în planurile lui frumoase. Ași vroi să fiu pentru el o tovarășe,—dacă

s'ar putea,—fără corp, ceva ca o inteligență, care să vegheze alături de inteligența lui, să-l susțină în momentele de descurajare, și să-i insuflă energia și inițiativa necesară în războirea cu nedreptățile societății“.

— „Dar bine, în cazul acesta nu mai înțeleg, draga mea, ceia ce vrei tu. O fată poate fi în stare să plece dela părinți, să fugă, cum ai vrut să faci tu, pentru că iubește pe cineva. Și fiindcă tot trebuie să atingem subiectul ăsta, o fată se duce după un tânăr fiindcă vede în el oarecare perfecțiuni fizice, fiindcă se simte atrasă de dragoste către acel tânăr... În sfârșit fata, ca orice organism sănătos, are anumite... nevoi, care își găsesc realizarea lor în căsătorie; dar tu, după cum văd, tu nu ții la el, ci tu ții la părerile lui mai mult sau mai puțin originale. Dar părerile acestea se pot schimba de azi pe mâine ca orice păreri și idei“.

— „Te pricep tată, dar te rog să crezi că nu mă gândesc de loc la aceia ce înțelegi D-ta sub cuvântul „iubire fizică“ și mai ales când e vorba de necesități.

Nu e nevoie să accentuezi prea mult pentru a fi înțeles de mine. Dar să-ți spun: ceace iubesc mai mult la el, e înălțimea de idei, noblețea de sentimente, care îl face să fie cu totul altfel decât restul tinerilor. Să nu crezi că e frumos, sau bogat; sau că are vreo calitate alta decât aceia de care ți-am vorbit“.

— „Dar bine dragă fată! exclamă d-l Marian, nu mai pricep nimic! Tu faci un pas hotărâtor numai de dragul unor idei pe cari le are un om? În cazul acesta dacă ai vroi să fii logică ar trebui să te îndrăgostesti de toți cugetătorii mari ai lumii“.

— „Tată dragă, ceiace îmi spui D-ta, nu e de loc corespunzător cu ceace vorbim: cugetătorii au fost și sunt oameni care scriu, care își tipăresc ideile, în sfârșit sunt „cugetători de cabinet“; pe câtă vreme tânărul pe care îl voiu urma eu, e un om de acțiune, un tip de energie, care odată cu ideile lui frumoase și umanitariste, mai are și o doză foarte mare de putere de muncă. Tată, el nu e un om de rând, e un agitator, e o energie, un tip de energie, al cărui cuvânt e în stare să miște mulțimea, să arunce masele populare într'o parte sau în alta. În sfârșit e un om tare, un om, dar nu un burghez. Uneori el, poate nici n'are ce mânca, însă totdeauna se gândește la buna stare a semenilor lui; ori când e gata să-și dea ultima fărâmitură de pâine celor suferinzi! Prietenul meu e un om care nu numai vorbește și se expune, dar încă e și persecutat, e prigonit de toți mai marii societății de azi“.

— „Cum! zice d-l Marian ridicându-se și privindu-și fata cu groază, cum, tu, Aurora, tu o să te duci după un astfel de om, după un revoluționar, în sfârșit după o ființă care e scoasă în afară de legile societății?!“

— „D-ta tată se vede că ai prefera să fii mai de grabă soția virtuoasă a unui băcan sau a unui negustor pe piață“.

— „Un băcan, un negustor, e preferabil, de oarece un astfel de om te-ar lua de soție, căsătorindu-se cu tine; iar tu n'ai fi, după câte am auzit eu despre revoluționari, n'ai fi decât o însoțitoare, o prietenă, și nici odată o soție legitimă“.

— „Ei, și ce are a face asta, dacă voiu fi eu fericită, dacă mă simt eu în stare să înfrunt părerea societății?! Admite tată că în cel mai rău caz nu numai că nu m'ar lua de soție, dar încă m'ar și răsi imediat sau s'ar pierde el, și eu ași rămâne pe drumuri cu un copil sau doi...“

— „Dar bine nenorocito! căci așa trebuie să-ți spun, cum vorbești așa de ușor despre lucruri atât de serioase? nu-ți închipui cât de dureros ar fi dacă ai rămâne după câteva săptămâni sau luni singură, fără să ai măcar consolația că ai fost căsătorită?“

— „Ce are a face o căsătorie cu sentimentele și cu fericirea pe care o poate procura cuiva îndeplinirea unei datorii?“

— „Dar bine, fără căsătorie ești o... o... nenorocită, o dezonorată, dacă trăești cu un tânăr în condițiunile în care vrei tu să pleci acuma“.

— „Vai, dragă tată, cât de strâmt, iartă-mă că-ți spun cuvântul ăsta, dar cât de strâmt judeci D-ta; adică întru cât eu, o fată dacă ași urma pe un tânăr căruia m'ași devota,—din cauza că nu sunt în stare să fac ceva singură, să am inițiativă,—întru cât ași fi eu dezonorată?“

— „Dar bine dragă Aurora, se poate ca o fată să aibă relații cu un tânăr? Asta ar fi o... dezonoare?“

— „Dragă tată, iartă-mă, băieții au relații, ca să mă servesc de cuvântul D-tale, cu o mulțime de... persoane, înainte de a se căsători, și cu toate acestea ei nu sunt dezonorați“, zice fata cu un aer atât de constrâns, încât abia îndrăznește să ridice ochii.

Domnul Marian o privește și are un gest de decepțiune ca și când cuvintele auzite din gura fiicei lui l'ar pătrunde de scârbă; abia după ce face o sforțare el zice:

— „Aurora dragă, tu se vede că nu vrei să înțelegi; o fată e cu totul altceva decât un bărbat“.

— „Mă iartă tată, dar asta ar însemna că pentru băieți și pentru fete nu există acelaș mod de a se judeca onoarea: un băiat se laudă cu... isprăvile lui, iar o fată e dezonorată! Adică mă rog, în ce anume parte a corpului stă onoarea unei fete, pentru ca dintr'o astfel de împrejurare să reiasă numai decât dezonoarea ei? Cum? onoarea nu e un sentiment, nu e acea conștiință pe care o știm noi că e în inima și sufletul unui om civilizată? Cum adică numai băieții sau bărbații să aibă onoarea în inimă, iar noi fetele, nu!? Iartă-mă tată că vorbesc așa, dar vezi și D-ta că există în tot ce e privitor la viața noastră a fetelor, există o nedreptate strigătoare în temeiul căreia noi fetele nu avem drepturile acelea pe care le au tinerii; și după cum nedreptate există în modul cu care se măsoară libertatea celor două sexe, tot așa, vezi tată, există o nenumărată mulțime de nedreptăți și în diferitele clase sociale“.

— „Draga mea; serios, ascultându-te îmi pare nu mai un lucru rău, că tot ce ai citit tu până acum, îți ia acel nimb de gingășie și curățenie, care trebuie să fie podoaba unei fete. Tu ești prea băiat în raționamentele tale. Văd eu că prin ele vrei să justifici pasul pe care l'ai făcut și speri să obții dela mine o învoire pentru actul tău, pe care eu îl cred nesocotit.

Noi dragă Auroro suntem din vremuri diferite, însă crede-mă, bunul simț e din toate vremurile și ai putea și tu să ai atâta bun simț încât să nu calci așa în picioare cele mai elementare noțiuni de bună cuviință și bună creștere. De ce vrei tu să te dai pradă râsului obștesc? Vrei să te arate lumea cu degetul? Vrei să ajungi de pomână?

Tu nu știi? nu spuneai tu, chiar tu, dragă Auroro că cea mai virtuoasă și nobilă dintre femei, e aceia despre care se vorbește mai puțin?”

— „Asta, dragă tată, o spuneau grecii în antichitate, și eu am citat atunci numai exemplul lor; însă dacă vrei un alt exemplu care să doboare această afirmație, n'am decât să-ți citez pe Cornelia, mama Grachilor. O femeie al cărui elogiu se face de 2000 de ani, vorbindu-se într'una de ea, fără ca pentru această să fi putut susține cineva că ea n'a fost cea mai nobilă și cea mai virtuoasă femeie din câte au existat“.

— „Ah! draga mea, asta e un simplu exemplu și cu o floare nu se face primăvară.“

— „Dragă tată, exemple îți trebuiesc!? In cazul acesta n'am decât să-ți pomenesc de Maica Domnului, iarăși o femeie despre ale cărei merite, virtuți și calități extraordinare, vorbește lumea de mii de ani.

Ba încă a-și putea să-ți spun că de ea au vorbit proorocii, chiar cu mai multe sute de ani înainte ca ea să se fi născut“.

— „Da-da draga mea, văd că în sofisme ești destul de tare; dar constat că acest mod de a vorbi, are ceva mai mult humoristic decât se cuvine să fie în situația în care suntem noi acum? Tu vezi bine dragă Auroro că dreptatea nu e de partea ta“.

— „De ce? Fiindcă argumentele mele nu pot fi respinse de D-ta, tată?“

— „Ah! copilă! dar de când oare un argument frumos, are mai multă valoare decât un adevăr? Tu, o știi foarte bine, după cum o știi și tu, vezi singură că, deși pari a avea dreptate, nu o ai...! Alta e să ai de partea ta tăria argumentelor și alta să ai tăria adevărului care se știe că este adevăr; dar care nu se poate dovedi cu cuvinte și fraze întortochiate, din cauză că n'are nevoie nici de fraze, nici de inteligență: adevărul, e brutal, este grosolan, e chiar prost, adevărul este fiindcă este!... Totuși să știi un lucru: din partea mea, nu o să întâmpini nici o piedică în executarea planului tău. Tu dragă Auroro poate că ai dreptate în felul tău, dar vei admite că și eu din punctul meu de vedere, am măcar tot atâta dreptate, dacă nu mai multă chiar, decât ai tu.

— „Da tată dragă, D-ta ai dreptate; dar vei admite că numai pentru o simplă formă sau pentru un

simplu aer de dreptate, nu pot să renunț la viața pe care vreau să mi-o crez de aci încolo“.

Un oftat greu izbucnește din pieptul părintelui, el pare a se reculege căci apoi zice rar:

— „Draga mea, un altul de sigur că nici n'ar mai sta cu tine de vorbă, dar eu știi că ți-am respectat dorințele mai mult decât mi-ai respectat tu pe ale mele“.

— „Tată dragă, nu fii supărat pe mine, dar cu nici un chip nu pot să fac altfel“.

— „Nici eu nu te opresc, însă mi-ar părea rău toată viața, dacă te-ași fi lăsat să te nenorocești, fără ca mai înainte să-ți fi arătat primejdiile cărora te expui.

Mi-ai spus hotărârea ta, și cum te știu destul de energică și de inteligentă, nu mă voi opune; însă atâta te rog, amână plecarea ta cu o noapte, ca să pleci în cursul zilei și să ai aerul că pleci, să zicem... la o... prietenă“.

— „Nu tată, nu vreau să plec cu o minciună, nu vreau să mint“.

— „Bine dragă, tu nu vrei să minți, dar vrei să fugi, adică vroiai să fugi noaptea. De asta nu te-ai ferit, dar de o frază, de un mod de a prezenta lucrurile, așa fel ca să nu fim dați în spectacol, te feresti!... Nu înțeleg de ce nu vrei să faci pentru mine atâta lucru... Să spui mâine că pleci la o prietenă.

Aceasta ne-ar scuti pe noi de atâtea ironii și mai ales de durerea de a te vedea terfelită prin ziare.

Ești crudă dragă Auroro, și ești egoistă“.

— „Dragă tată!“, exclamă fata, cât de rău mă judeci D-ta!“

— „Nu scumpa mea, nu te judec mai rău decât trebuie, te rog să crezi că eu pricep foarte bine deosebirea care există între modurile noastre de a vedea, și că apreciez și inteligența și luciditatea ta, de aceea chiar și regret atâta că trebuie să te pierd, căci prin plecarea aceasta, te pierd tocmai pe tine care îmi erai cel mai drag copil și cea mai bună prietenă“.

— „Dragă tată“, zice fata emoționată până la lacrimi apucându-i mâinile...

— „Să nu crezi“, zice Domnul Marian, „să nu crezi Auroro scumpă, că vreau să influențez câtuși de puțin asupra hotărârei tale de a pleca. Te văd decisa să mă lași, și ce alta am să fac, decât să te las.

Ori pleci dela noi cu formele legale, ori așa, nu tot ne lași? Și o să te las chiar acum, dacă vrei, fiindcă aci nu e vorba de fericirea noastră, ci de a ta. Dar te rog, dacă mai ai o cât de mică prietenie, pentru mine, pentru mama ta; dacă nu vrei să ne lași subcruzimea unei lovituri atât de grele, te rog amână plecarea ta până mâine, și mâine dacă vrei poți să ne lași, te voi conduce chiar eu până la... alesul tău“.

— „Tată dragă!“

— „Să nu crezi că țin să amâni plecarea ta Auroro pentru a te putea convinge să renunți la planul tău.

Dar țineam să faci acest lucru pentru copii și mai ales pentru mama ta, căci prea i-ai rupe inima prin o plecare cum a fost aceea pe care o proiectase-și tu.

Tânăra fată privește în ochii părintelui ei și se lasă în genunchi în fața lui, izbucnind în plâns.

— „Tată dragă ești prea bun, nu merit atâta bunătate, am să rămân!“

Ușa se deschide încet și o umbră intră, se apropie de fată, o cuprinde în brațe, o sărută și izbucnește în plâns. Fata ridică ochii și exclamă plângând:

— „Mamă iartă-mă dacă te-am îndurerat!“

Femeia își strânge copila în brațe și tremură din tot corpul, pe când bărbatul privește la ele și își șterge ochii în tăcere.

PRINTRE MORMINTE

Nu-și schimba locul niciodată. Se așeza în același colț mereu, izolat oarecum în mijlocul lumii și, câteva clipe după ce îi aducea cafeaua, încremenia în aceeași visare ce-l făcea să pară că e cu totul străin de viața înconjurătoare.

Adâncirea aceea în gânduri, trebuința de concentrare a puterilor minții și apoi însăși savurarea nobilei băuturi, mi-l făcuse din cale afară de simpatic și atrăgător.

Pe fruntea lui largă, străbătută de cute îngândurate, în ochii pe jumătate închiși, ca și în toate trăsăturile feții aceleea obosite, domnea o tristeță apăsătoare, ascunsă sub înfățișarea unei liniști tragice, asemenea aceleea întinse pe chipul de marmoră al unei statui antice.

Rămânea astfel în puterea cine știe căror dureri nespuse, în prada suferințelor ascunse ce-și desinau umbrele pe chipul acesta de om al durerii.

Nu vorbea cu nimeni și nu făcea nimic. Parcă nici nu cunoscuse vre-odată pe cineva, atâta sta de singur, de neclintit, fumând țigare după țigare, până ce venea vremea să plece.

Cu aceeași liniște tragică se ridica, eșea încet, dispărea la un colț de stradă. Și aceasta de-atâția ani, cu o regularitate cronometrică, încât se părea că însăși existența lui avea o legătură strânsă cu întreg mersul imensului cosmos, ce te uimește cu neclintita-i orânduire eternă.

Am întrebat pe mulți, sperând să aflu ceva. Nimeni nu știa nimic din viața „Taciturnului”—cum îl hotezase, fiindcă nici numele nu i-l aflase nimeni. Un vâl de taine și de dureri grele mă ispitesea să mă apropiu de acest om singular simțindu-mă din ce în ce mai stăpânit de setea aceea ce te cuprinde uneori, de a-ți arde sufletul în pojarul altor dureri, ca să-ți uiți de ale tale....

Multă vreme, apoi, nu l'am mai văzut. Credeam că se prăpădise ducând cu el misterul pe care vream să-l pătrund, și de care eram atras cu putere. Când l'am văzut, în seara aceea de toamnă, în mijlocul parcului ruginit, nu mi-am putut stăpâni o mișcare, am tresărit.

S'a oprit și cu un surâs trist îmi întinse mâna:

— Nu-i nevoie să-mi știi numele, fiindcă prea mă cunoști. Am băgat de seamă cât de mult te interesam, ca un caz rar ce ispitește agerimea unui chirurg dibaci. Și de-aceea am fugit. Mi-a fost o vreme teamă de scalpelul dumitale. Însă trebuie...

Tăcu fără să isprăvească și, răsucindu-și o țigare, stătu în cumpănă parcă. Iar vântul se repezea năvalnic printre copacii desfrunziți pe jumătate, vânturând în vârtejuri diabolice volbura frunzelor veștede ce împrăștiau, în pustietatea parcului, un sunet strident de nimicire, asemuitor aceleia al osemintelor aruncate de un gropar într'o hrubă.

Infiorat și el de sgomotul lugubru al toamnei, se uită la mine, îmi citi parcă în suflet și urmă:

— Da, trebuie! Cine știe cât mai am... Și de mult simțeam o trebuință adâncă să mă destăinuesc cuiva. Nimeni nu știe când îi vine ceasul și nu-i bine să duci prea multe, cu tine, în groapă. Dacă averile nu le poți lua cu tine, de ce ți-ai duce gândurile, patimile?

Se opri iarăși, apoi reculegându-se ca cineva nedepins să vorbească mult, continuă:

— Ce poate fi mai rău ca o suferință pe care o porți în tine și de chinul căreia nu poți scăpa de cine știe cât amar de vreme. O porți în suflet și te doare, și te arde, că ai fi în stare s'o spui cerului, pământului, ție însu-ți—numai s'o dai la lumină.

De aceea credința apleacă sufletele spre mărturisirea păcatelor și de aceea omul bisericii ascultă pe oricare și află cecece nu se poate spune nimănui altul.

Eu însă nu cred, fiindcă nu mai pot, și vorbesc numai cu cugetul meu mușcat de muștrări și multora le par nebun, când mă văd vorbind singur. Ce bine ar fi să fiu nebun! S'ar stinge tot ce mă chinuște acum, aș fi fericit.

Tăcu din nou și, rostogolind fum după fum, suspină. Apoi hotărându-se:

— Am greșit mult... Ce spun!? Am păcătuit până la hotarele crimei făptuite cu deplină judecată. Nu te minuna! Ascultă.... Eram bolnav, mă văzuse toți medicii, toate celebritățile își dăduse părerea. Toți mă condamnase. Spuneau că mai am puțin,—atâta cât să mi se prăpădească și celălalt plămân.

Și am durat-o multă vreme cu boala în mine și cu conștiința că mă duc, fără să spun nimănui nimic, mereu setos să-mi știu singur ale mele, să le 'nchid toate în mine. Mă vedeau acasă pierit, credeau că din cauza muncii și a nemulțumirii la școală. Iar eu eram chinuit de gândul boalei pe care o semănam în șiruri întregi de școlari. Și nu m'am înșelat.

Întâia victimă a fost unul din școlarii mei, cel mai sârguitor, care nu-mi eșia din cuvânt niciodată. Mi se frângea inima, când l'am văzut întins; nu știam ce să fac.

Curând, apoi, trebuia să-mi vie și isbitura pe urma căreia credeam că-mi pierd mințile. Și nu mi s'a întâmplat nimic. Am dus la groapă și pe blânda-mi surioară, am plâns-o mult și am început să mă înfricoșez de mine însu-mi.

O ucisesem și pe ea și nimeni nu mă putea trage la răspundere. Eram sigur.

Vream să-mi dau singur pedeapsa, s'o sfârșesc odată! De câte ori n'am simțit răceala oțelului, coala lângă ochi... Și n'am putut.... Știi, lașitatea bolnavului care vrea să-i pună capăt durerii și nu e în stare s'o facă!

Trebuia să îndur chinul, înainte, până la sfârșit. O, crimele acelea făptuite în adâncul conștiinței și cu neputința de a fi vre-odată desvăluite...

După ce-și șterse lacrimile ce-l înnecau suspină și, trăgând des din țigare:

— Nici buruiana aceasta otrăvitoare nu mi-a putut face nimic. Speram s'o sfârșesc mai repede și

agonia nu se mai sfârșește. Nici otrava nu-mi mai face nimic.

Mi-am luat un concediu nelimitat și cu ce aveam pus de o parte m'am dus aiurea și am intrat într'un sanator, neștiut de nimeni. Cinci luni de zile am dus vieța aceea de bestie preocupată numai de stomacul ei, de satisfacția tuturor poftelor ce mistuesc sufletul unui ftisic.

În cele din urmă începuse să mă plictisească tot... Nu mai găseam nimic nou nici în pensionarii cosmopoliti—tovarășii și tovarășele mele la lanțul suferinței—și eram gata să plec. Mai ales că medicul mă asigura de vindecare.

Atunci am zărit-o întâia oară, i-am făcut cunoștința și am rămas. Biata nevinovată, bietul inger! Era în secțiunea celor abia atinși, și medicul mi-a îngăduit să stau de vorbă cu ea, fiind mult mai bine, după cum îmi spusese și mai înainte.

Și ce nu trebuia să se întâmple, s'a întâmplat. A fost o nebunie, o dragoste de-acelea fatale ce pleacă sufletele în neștire, spre tărâmul fericirii și al suferinței.

Ce făceam? Cum de uitam ce făptuisem? Îmi perdusem judecata... Patima, numai patima și setea de crimă! A fost scris, se vede, s'o făptuiesc și pe aceasta în complicitate cu părinții biete mele victime. Mi-au dat-o cu ochii închiși, iar după un an aproape am dat-o și pe ea pământului acela negru, neîndurat, căruia nu-i putusem smulge nici pe scumpa-mi surioară!

Nenorocitul isbucni în plânsete și câteva clipe numai suspinele lui și jelanii vântului îmi stăpâniră auzul.

Abia putu să sfârșească:

— De atunci îmi duc povara crimelor mele pretutindeni și mă tem de lume, să nu mai fac și alte victime. Mă închid între pereții casei mele și, în singurătatea aceea de ocnaș, mă blestem și mă urgiesc cu cuvinte grele, ca să n'aud șoaptele acestea aduse noaptea de vânt,—regretele celor pierite înainte de vreme din pricina mea. De aceea rămân singur, mă feresc de toți și nu-mi pot afla liniștea decât atunci când m'o cuprinde și pe mine pământul acesta infam, gădele meu chinuitor!

Plânse apoi mai liniștit, cu capul în mâini, în vreme ce prin pustietatea parcului colindau șoapte stranii, susurări mormântale, strecurate de vânt printre crengile copacilor desfrunziți înaintea de vreme.

Nicolae Pora.

ȘCOLARE

PEDAGOGIA NOUĂ

Chestiunea care preocupă astăzi lumea pedagogilor este cunoașterea sufletului copilului și luarea acestei cunoștințe ca bază pentru organizarea instrucțiunii. Această preocupare este a pedagogilor experimentali, care urmăresc chestiunile de educație după metodele științifice ale psihologiei.

Pedagogii aceștia reduc mulțimea chestiunilor care intră în problema educațiunii, la trei principale:

- 1) Ceea ce se învață—programele;
- 2) Cum se învață—metodele;
- 3) Cine se învață—elevii.

Cercetările lor dovedesc în deajuns că până acum problema învățământului s'a considerat numai din punctul de vedere al programelor și al metodelor

în legătură cu programele și s'a lăsat cu totul la o parte chestiunea cunoașterii sufletului elevului.

Nu s'a ținut în seamă că sufletul elevului este elementul fundamental dela care școala trebuie să plece cu programele și metodele.

Din cauza aceasta, s'a ajuns la un așezământ școlar cu programe care se întind peste tot câmpul cercetărilor și amănuntelor științifice unde sufletul copilului nu poate să meargă în deplină cunoștință: de aceea formalismul metodelor de predare, cu toate treptele lui pedagogice, a ajuns ca să dea foarte multă instrucțiune și foarte puțină educație; de aceea școala nu poate să dea copilului o viață intelectuală activă.

Față cu aceste constatări, pedagogii cei noi lucrează la alcătuirea unui plan de instrucție, conceput după o metodă educativă; încep cu deslegarea problemei, de jos în sus, dela elev spre metode și programe.

Fac mai întâi cercetări experimentale pentru stabilirea unor metode de constatare. Cu ele se măsoară gradul de instrucțiune al elevilor spre a cunoaște starea lor reală și valoarea metodelor de pedagogie după care s'au instruit elevii.

Apoi se constată elevul din punct de vedere fizic și sufletesc. După datele culese cu aceste metode, se stabilește o medie în raport cu vârsta și se cunoaște ușor câți, într'o școală, sunt, ca dezvoltare, la nivelul mediei vârstei, câți sunt supt nivel și care anume cauze provoacă întârzierea.

După acestea se fac cercetări experimentale pentru stabilirea metodelor de educație. În ceea ce privește educația fizică, se orientează după datele culese prin cercetări medicale, în alcătuirea programelor de jocuri, de exerciții gimnastice și într'o distribuție justă a ajutoarelor de asistență publică, cantine școlare, colonii de vacanță etc.

În ceea ce privește educația sufletească, se fac cercetări experimentale după indicațiunile date de psihologia experimentală, relativ la mecanismul așa numitelor facultăți sufletești.

Se fac cercetări pentru găsirea și întrebuițarea acelor mijloace care pot să pue în funcțiune de dezvoltare acele mecanisme.

Astfel s'a luat în considerare că inteligența este o facultate de cunoștință supusă dezvoltării prin exerciții ca orice organ.

Legea acestui mecanism se observă în legătura ce se face, în sufletul nostru, între cunoștințele ce le avem într'un timp și între noile cunoștințe ce ni le aduc simțurile dela lumea din afară.

În această legătură intră în acțiune patru funcțiuni primordiale: *înfelegerea*, adică funcțiunea care prinde imaginile aduse de simțuri dela lumea din afară; *invențiunea*, funcțiunea care caută asemănările, deosebirele și diferitele raporturi dintre imagini; *direcțiunea* funcțiunea de orientare a înțelegerii și invențiunii; *censura* funcțiunea care reține cele ce trebuie și înlătură pe cele nefolositoare în legătura dintre idei (Alfred Binet). Pe aceste patru funcțiuni caută să le îmbrățișeze metodele educațiunii inteligenții.

În privința educațiunii voinții se ține în seamă că puterea caracterului stă în dezvoltarea mecanismului actului voluntar. Legea acestui mecanism se observă în legătura ce se face în suflet între imaginile de mișcare dobândite din experiența faptelor săvârșite anterior și între noile imagini venite prin simțuri (C. Rădulescu-Motru).

Se ține în seamă că sufletul înregistrează imaginile mișcărilor săvârșite de propriul nostru corp și imaginile venite dela lumea din afară. Se ține în

seamă că noua imagine venită prin inteligență ca să se transforme în fapt trebuie să aibă oare-care puncte de asemănare cu una din imaginile de mișcare anterioare. Altfel ori câte imagini de fapte ne-ar trece prin minte nu folosește la nimic. În imaginile faptelor săvârșite de noi se găsesc dispozițiunile și inclinațiunile care hotărâsc puterea caracterului nostru. Metodele pedagogiei experimentale caută ca tocmai pe aceste imagini să le cunoască și să le desvolte. De aceste idei se conduc luând aptitudinile fiecărui copil ca bază a educațiunii lui integrale.

Datele culese de psihologii experimentali dintr-o țară sunt luate în considerare și experimentate în alta de către oamenii competenți. Se împrumută dela unii la alții nu atât rezultatele, cât procedurile, metodele după care au făcut cercetări asupra elevilor și după care au aplicat mijloacele pedagogice spre a le verifica valoarea științifică și spre a vedea dacă cele ce se potrivesc pentru un popor sunt bune și pentru altul.

Și pentrucă nevoile cer ca aceste cercetări și îndrumări, multe puține, câte s'au putut stabili până acum, să treacă din laboratorul omului de știință în școală, se lucrează de către acești pedagogi la pornirea unei mișcări în sensul de a face ca un profesor să nu fie numai învățător, ci să fie învățător și observator, tot odată, să aibă arta de a pătrunde în sufletul copilului și a desprinde de acolo aptitudinile fiecăruia și după măsura lor să potrivească învățământul ce trebuie să li se dea.

Ca mijloace, pentru ca profesorii să ajungă la o asemenea artă, ei nu propun obișnuitele conferențe didactice cu discursuri literare și cu lecții model pregătite, ca formă, cu o lună două înainte și după diferite manuale de didactică, ci propun „*lucrări practice de pedagogie sau psihologie individuală în care profesorii să fie puși în fața unor oare-care greutăți; să-i facă să caute caracteristica mentală a unui copil, metodele ce trebuiesc aplicate*”.

Aceste proceduri le propune noua pedagogie pentru studierea problemei educațiunii.

În occident, cei care dețin puterile publice au început să ia în considerare aceste preocupări ale oamenilor de știință și să le dea tot concursul pentru verificarea și introducerea lor în școale.

La noi este în uz o pedagogie nouă numai după nume, iar ca metode întemeiată tot pe tradiția celei vechi. La noi se consideră problema instrucțiunii numai din punctul de vedere al programelor în raport cu întinderea cercetărilor științifice și din punct de vedere al metodelor în raport cu programele. Chestiunea cunoașterii sufletului elevilor rămâne cu totul afară de preocupările noastre.

Munca de pedagogie experimentală, care ar trebui depusă, în propria noastră școală, pentru a cunoaște cu exactitate sufletul copiilor din școlile noastre și pentru a lua această cunoștință ca bază a reformei didactice și a organizării învățământului, este înlocuită de preocupările câtorva teoreticieni care împrumută de aiurea teorii, fără control, le introduc în regulamente, programe și instrucțiuni metodice și le impune corpului didactic spre a fi aplicate. Când este vorba despre o comparație între procedurile noastre și între procedurile de experimentare și verificare a metodelor din occident, teoreticienii noștri pedagogi afirmă cu emfază că ideile noi pe care le experimentează și le verifică cei din occident, sunt chestiuni cu care corpul nostru didactic este de mult familiarizat, întru cât dânsii (pedagogii) au avut grije ca să le comunice corpului didactic în regulamente și instrucțiuni de programe.

Din cauza preponderării acestei direcțiuni de împrumut de idei fără control, nu prinde la noi acea mișcare începută cu scopul de a face din fiecare profesor un pedagog experimental.

Probabil că pentru mulți pedagogi de ai noștri nu dă mult de gândit faptul că în chestiunea cunoașterii cauzalității fenomenelor sufletești, știința nu a ajuns la nivelul cunoașterii cauzalității fenomenelor fizice. De aceea le vine să creadă că este posibil să formăm o inteligență sau un caracter în școală numai după formele scrise, întocmai cum se poate forma o combinație chimică după o formulă științifică.

Pană Popescu.

RAPORT ASUPRA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Reorganizarea

Scoala primară elementară cu trei clase

Ca să putem da învățământului o organizare care să fie și cea mai puțin costisitoare și în stare de a distribui învățătura, în mod egal *) tuturor copiilor, trebuie mai înainte de toate să ne hotărâm: *să fim drepti*.

Să fim drepti, adică să nu dăm unora tot și altora nimic, ci puținul să-l împărțim frățește la toți. De pildă, până acum unii copii merg la școală cu patru clase și cu patru dascăli, pe când alți, n'au nici loc să intre în școală.

De aci înainte, pentru timpul cât va fi nevoie, să dădăm ca principiu: *Dascălul și școala*, adică fiecare dascăl să alcătuească o școală cu atâtea clase câte sunt în lege. Dacă în lege se prevăd trei clase, dascălul să fie dascăl a trei clase, și să facă lecții *pe rând* cu aceste trei clase, după orarul *tip* care se va hotărâ de autoritatea superioară școlară și dela care nu se va putea abate decât în urma unei autorizațiuni speciale.

Cu acest mijloc vom avea un dascăl în loc de trei.

Acest dascăl va face lecții *pe rând* cu diferite echipe ori *secții* ori *clase*, ținând la școală numai copiii cu care face lecție și rămânând ceilalți acasă la părinți. Astfel în fiecare zi va face lecții cu toate echipele, iar la nevoie, unde populația va fi prea numeroasă, poate, cu unele echipe — cu cele superioare — să facă lecții la două zile odată.

Se înțelege că acolo unde astăzi este școală cu patru dascăli ori mai mulți decât unul, acea școală se va transforma în atâtea școli câți dascăli sunt, cu condiție ca pentru fiecare dascăl să fie o cameră de clasă, în care să se facă pe rând lecții cu toate secțiile, clasele ori echipele.

Negreșit că patru dascăli pot face mai mult decât unul; dar nu e drept să lipsim de școală o jumătate din copii pentru cuvântul că voim să le dăm o școală de lux pe care n'o avem.

Cu o școală modestă, cu un singur dascăl și cu copiii împărțiți în echipe, care vor veni pe rând la școală se va merge mai încet, dar se va face aproape tot atât, cât se făcea până acum, când dascălul stătea în clasă cu toate secțiile de copii, neputând să lucreze cu unii, din cauza celorlalți care n'aveau treabă, ori care se chemau că erau ocupați indirect.

*) Când zicem: să distribuie învățătura în mod egal înțelegem că trebuie să se pună condiții egale pentru toți pentru ca fiecare să poată profita după putință. Într'un pahar incape aceeași cantitate de apă, ori vei lua cu el dintr'o găleată, dela izvor, ori din marea. Prin egalitate înțelegem ca să se lase tuturor posibilitatea de a avea de unde să-și umplă paharul, nu ca să i-se facă paharul mai mare de cum este, căci el este așa cum i-l-a dat natura ori Dumnezeu.

Țineră în școală câte trei ceasuri a tuturor copiilor, e una din cele mai mari greșeli. Copiii în loc să folosească, se zăpăcesc; zăpăcesc și pe dascăl, îl face să se enerveze și să-și pearză prestigiul; iar copiii pe lângă altele, se învață a fi obraznici, necuviințioși, fără respect pentru școală, și pentru muncă.

Noi ne-am gândit la sistemul acesta pentru că am văzut că dacă e vorba de pus în școală toți copiii de deș școală nu mai e vorba numai de mii și de sute de mii, ci de milioane de copii.

Să vedem dară ce putem face cu sistemul: *Dascălul și școala*.

Scoala urbană.

1) No. scoalelor urbane în 1907 a fost de 384.

Împărțind No. copiilor în vârstă de școală la No. scoalelor:

$$118.139 : 384 = 307 \text{ sau } 308$$

Vin câte 308 copii de școală.

De aci se vede că No. scoalelor existente e prea mic pentru populația scolară, o școală neputând cuprinde atâți copii, ci abia 200 la 240, de aceea poate nici nu se înscriu în școală toți cei în vârstă de școală.

2) No. institutorilor a fost de: 1385.

Împărțind No. copiilor în vârstă de școală, dela oraș, la No. institutorilor, avem:

$$118.139 : 1385 = 85 \text{ sau } 86.$$

Adică vin câte vr'o 86 de copii de fiecare institutor.

Această cifră prea mare ca să alcătuească o singură clasă ori secție ori echipă este totuși îngăduitoare, dacă e vorba să aplicăm principiul: *Dascălul și școala*, și pentru strămtărea în care ne aflăm, căci de altfel tot trebuie să cheltuim mai mult decât cheltuim, ca să putem avea mai mult decât avem. Trebuie să avem școli. Grație scoalelor a ajuns Elveția, de pildă să-și facă nu numai casele ci și pământul pe care sunt casele făcute, pe când noi nu profităm nici de pământul bogat pe care îl avem. Cantonul Genevei, de pildă, în 1904, are în total în budget cheltueli de fr: 10.076.303,04 centimi, dar pentru scoalele Cantonului se cheltuesc: fr: 4.109.871 cent. 70. Cantonul dă pentru școli $\frac{1}{4}$ din bugetul său: fr: 2.513.965 cent. 05, pe lângă care mai dă orașul Genevei: fr: 1.246.583 cent. 80 și confederațiunea elvețiană: fr: 249.322 cent. 85.

Ca să plătești însă astfel de sume, negreșit trebuie mai întâi să le ai și apoi trebuie să te și obișnuiești a le plăti; căci *țara strigă mereu că poporului îi trebuie lumină dar când e voroa de bani, nu-i dă*.

Zic că în sistemul: *Dascălul și școala* cifra de 86 de copii de fiecare dascăl, este îngăduitoare pentru că pe când cu sistemul de azi, ca să băgăm în școală toți copiii în vârstă de școală (la oraș), ne trebuie numai pentru plata institutorilor, aproximativ:

In anul I: 3.830.400 lei.

> II: 9.830.400 lei.

> III: 15.830.400 lei.

Cu sistemul *Dascălul și școala* vom avea:

Anul I urban.

Prima înscriere totală: 118.139

Promovații precedenți,
minus absolvenții, adică

Pronovați: 46.831 — absolv. 9684 = + 37.147

Total 155.286

Acești 155.286 împărțiți la 1400 institutori actuali:

$$155.286 : 1400 = 110.$$

Vin câte 110 copii de fiecare institutor, adică fiecare institutor va avea câte trei echipe de:

a) 40

b) 40

c) 30

Total 110

Plata totală a institutorilor, pe anul I socotit câte: 2400 lei de cap, face:

$$1400 \times 2400 = 3.360.000 \text{ lei.}$$

Dar aceștia sunt institutorii existenți și deci prevăzuți deja în budget, deci nu ne cer plată nouă.

Anul II urban.

a II înscriere totală: 118.139

Promovații precedenți

minus absovenții:

$$155.286 - 9.684 = 145.602$$

total: 263.741

NB. Socotim ca promovați pe toți cei înscriși anul trecut.

Pentru anul al II adăogim încă 150 institutori.

Împărțind elevii acestui an la 1550 de institutori:

$$263.741 : 1550 = 164 \text{ elevi}$$

vin câte 164 de elevi de institutor, împărțiți în 3 echipe

de: a) 55

b) 55

c) 54

total: 164

Plata totală a institutorilor pe anul II va fi:

$$1.550 \text{ instit.} \times 2.400 = 3.720.000 \text{ lei}$$

adică cu 36.000 mai mult ca anul I.

Anul III urban.

a III înscriere totală: 118.139

Promovații precedenți

minus absolvenții:

$$263.741 - 9.684 = 254.057$$

total: 372.196

Pentru anul III adaugim încă 250 institutori.

Împărțind elevii acestui an la 1800 de institutori:

$$3.72.196 : 1800 = 205 \text{ sau } 206$$

vin câte vr'o 206 elevi de institutor, care pot fi împărțiți în 4 echipe:

a) 55

b) 50

c) 50

d) 50

total: 205

Plata totală a institutorilor pe anul III va fi:

$$1.800 \times 2.400 = 4.320.000 \text{ lei}$$

adică avem

$$4.320.000 \text{ lei, în loc de: } 15.830.400 \text{ lei.}$$

Suma aceasta de 4.320.000 lei, este de-aci înaintea cifra ordinară a bugetului pentru școala urbană, căci de aci înaintea cifra înscrierilor nu va mai fi atât de diferită.

Mai vine aci și întrebarea de unde luăm plusul de 400 de institutori?

Aceasta se poate face și prin reorganizarea școalelor normale și prin concursuri speciale, mai ales că ar fi timp de vr'o trei ani.

Școala rurală.

1). No. școalelor rurale în 1907 a fost de: 4.079.

Împărțind No. copiilor în vârstă de școală la No. școlilor:

$$808.636 : 4.079 = 148 \text{ ori } 149$$

vin câte 149 de școlari de fiecare școală.

S'ar părea că acest No. nu e mare, dar trebuie de observat că acești 808.636 sunt numai copiii dintr'un an și că în școli se găesc încă copiii din anii precedenți.

Trebuie dar să socotim că sunt în școală:

1) cei 808.636

2) Promovații minus absolvenții din anut precedent

Promovați: 238.848

absolvenți: 24.897

în școală: 213.951

Deci: $808.636 + 213.951 = 1.022.587$ elevi.

Impărțind acești: $1.022.587$ elevi la No. școalelor:

$1.022.587 : 4.079 = 250$

găsim că vin câte 250 de școlari de fiecare școală.

Impărțind însă acest No. la No. învățătorilor avem:

$1.012.587 : 5.400 = 189$ sau 190 elevi

câte 189 sau 190 elevi de fiecare învățător.

Aplicând sistemul *Dascălul și școala*, am avea atâtea școli câți învățători, adică 5.400 școli, cuprinzând fiecare câte patru echipe de școlari = $50 + 50 + 50 + 50$. Dar nefiind nevoce pentru primul an să se adauge nimic în budget.

Anul I rural.

Socotind deci câte 1000 de lei de fiecare învățător, vom avea în anul I cifra care este deja în budget: $5.400 \times 1.000 = 5.400.000$ lei adică **5.400.000 lei.**

Anul II rural.

Cuprinde următorii copii.

1). Noii înscriși: 808.636.

2). Promovații minus absolvenții

$1.022.587 - 24.897 = 997.690$.

deci $808.636 + 997.690 = 1.806.326$ adică în total: 1.806.326 elevi.

La acești aproape două milioane de elevi ne trebuie cel puțin 10.000 de învățători; și atunci aplicând sistemul nostru:

$1.806.326 : 10.000 = 180$

ne vine de fiecare dascăl câte 180 de școlari împărțiți în patru echipe:

$50 + 50 + 50 + 30 = 180$

iară plata învățătorilor se va spori cu: 4.600.000 lei, pentru că s'au adaos: 4.600 de învățători, adică va ajunge în total:

10.000.000 lei (zece milioane).

E de observat aci că mai greu e de găsit No. de învățători decât suma de plată: 4.600 de învățători nu e ușor de găsit.

Anul III rural.

Cuprinde următorii copii:

1). Noii înscriși: 808.636.

2). Promovații minus absolvenții:

$1.805.326 - 24.897 = 1.781.429$

deci $808.636 + 1.781.429 = 2.590.065$ elevi, adică total: 2.590.065 elevi.

La acești două și jumătate milioane de elevi ne trebuie cel puțin: 12.950 de învățători și atunci aplicând sistemul nostru avem:

$2.590.065 : 12.950 = 200$ elevi,

ne vin de fiecare învățător câte 200 elevi, împărțiți în patru echipe:

$50 + 50 + 50 + 50 = 200$;

iar plata totală a învățătorilor va fi de:

12.950.000 lei.

Aceasta va fi de aci înainte cifra bugetară a școalei rurale.

Greutatea și aci nu este atât suma de plată; care ar fi peste bugetul actual ridicată cu: 6.550.000 lei, adică

cu plata a: 6.550 învățători; dar este: cum găsim pe cei 6.500 de învățători?

Aci pe lângă organizarea școalelor normale, de învățători cred că s'ar mai putea întrebuința și sistemul suplinitorilor improvizati și apoi al concursurilor de învățători, precum s'a făcut și altă dată.

Inchierie.

Școala elementară, menținând sistemul de azi, cu 4 clase la oraș și 5 la sate, ca să intre în școală toți copiii ar costa: 81.000.000 lei.

Cu trei clase la sate și la oraș, ar costa:

33.241.000 lei (învățătorii)

15.830.400 » (institutorii)

total 49.071.400 » (toți dascălii primari).

Cu sistemul nostru:

12.950.000 lei (învățătorii)

4.320.000 lei (institutorii)

total 17.270.000 lei (toți dascălii primari).

În 1907, plata învățătorilor și institutorilor era de: 12.864.976, deci; scăzând 17.270.000

12.864.976

4.405.024 = diferență.

Ceeace va ajuta însă deslegarea înceată a problemei, este obiceiul poporului de a nu se grăbi să dea copiii la școală.

Th. D. Speranția.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI

UN STUDIU CARE SURPRINDE

În editura „Revista Infanteriei“, ca anexă a numărului dublu din Iulie—August („Universala“, 1910 București), a apărut *Tragerile de luptă* de colonelul Taffin, traducere de sublocotenentul Nădejde.

Autorul, actualmente comandant al 1-iului regiment de infanterie din Cambrai, a fost profesor la școala normală de tragere.

Cele mai multe din părerile pe cari le dezvoltă în acest studiu, surprind—și surprind prin faptul că combat teorii nouă asupra acestei chestiuni, și despre cari se credea că s'a ajuns la o lămurire deplină.

Argumentele de cari se folosește sunt de trei feluri: unele, să le numim istorice—citate din diferite lupte, date din rapoartele atașărilor militari francezi în cel mai din urmă războiu; altele tehnice—rezultate din experiențele, cari s'au făcut la poligoanele și școalele de tragere din Franța; a treia categorie—diferite scrieri la cari recurge deseori—

Colonelul Taffin discută cu atâta siguranță încât nu se sfiește să deducă, din multele exemple, legi, pe cari, ca să le scoată și mai mult în relief le subliniază singur: „*Trageria este o știință experimentală; considerațiile filosofice, neverificate prin experiență, n'au ce căuta aci.* (pag. 65.)

E de ajuns, cred, această deducție ca să se vadă că pentru autor chestiunile emoției, a entuziasmului, a demoralizării—în ceea ce privește tragerea—sunt „năsbătii“.

Un rezumat al acestui studiu sper că va mulțumi curiozitatea ori și cui.

1) Colonelul francez nu pune nici un preț pe tragerea individuală, sau mai bine zis pe rezultatul unei asemenea trageri. E cu neputință să poți pretinde unui soldat să îndeplinească toate condițiunile de cari în luptă e strâns legat focul. „Pe soldatul în stare de a-și conduce singur focul, adică de a-și alege

ținta cu chibzuință, de a aprecia distanța cu exactitate, de a pune înălțătorul distanței și a nu trage decât în cunoștință de cauză... toate acestea în mijlocul gloanțelor și obuzelor... ar trebui să-l avansăm imediat *sublocotenent*“ (pag. 8). De aci nevoia focului condus și de aci atenția tuturor către conducători. „Instruiți ofițerii voștri din timp de pace... Conducerea focului depinde numai de sângele lor rece, de îndemânarea lor, de știința lor“ (pag. 13). De altfel și experiența confirmă aceasta: pe câmpul dela Chalons, în 1904, s'a tras de către o secție cu un efectiv de 50 de oameni, într'un panou cu un front de 50 m., la distanța de 950 m. Întâiu oamenii au tras individual; fiecare a pus înălțătorul, pe care l'a crezut—și mulți l'au pus cu totul greșit. A doua oară au tras întrunit, sub comanda unui ofițer, care a apreciat distanța cu un binoclu-telemetru. În amândouă cazurile s'au tras câte 800 de cartușe. Rezultatul a fost următorul (pag. 3):

Tragerea individuală: 98 cartușe lovite în țintă

Tragerea întrunită: 201 cartușe lovite în țintă.

Prin urmare „numai tragerea condusă, tragerea întrunită, va produce efecte reale“ (pag. 10). Deci „să acordăm mai multă atențiune tragerilor întrunită și mai puțină tragerilor de precizie“ (pag. 11).

2) E surprinzătoare insistența cu care autorul discută rolul ofițerilor subalterni—sublocotenentul și locotenentul—în tragere, și fiindcă „a conduce focul însemnează a conduce totul“, misiunea ofițerilor tineri în luptă.

Până azi ofițerii cari n'au trei trese se numesc „instructori“—și cuvântul acesta are un înțeles destul de îngădit. Studiul colonelului Taffin distruge acest termen, fiindcă—după el—numai de comandantii de ploton depinde focul: ei au posibilitatea să-l deschidă la timp, „acțiunea directă asupra trupei nu poate aparține decât lor“ (pag. 12).

Și apoi „la fiecare situațiune nouă trebuie o hotărîre corespunzătoare; cine poate să o ia la momentul oportun, dacă nu cel ce se găsește în linia întâia, care vede ceace se petrece...“ (pag. 16). În linia I-a sunt ofițerii subalterni.

E, mi se pare, din partea colonelului Taffin un act de sinceritate, care trebuie menționat, fiindcă accentuiază—numai ca să fixeze odată pentru totdeauna—importanța, în luptă, a ofițerilor tineri în vârstă și în grad.

3) Sunt pline de interes paginile, în cari se ocupă de vulnerabilitatea formațiilor. S'au scris o mulțime de volume—și de ofițeri distinși—unde se discută superioritatea unor formații asupra altora. „În realitate aceste discuțiuni academice asupra procedurilor de marș sub focul infanteriei și artileriei ne face efectul unei discuțiuni asupra sosului ce am prefera să mâncăm“ (pag. 23).

Și răsboaiele recente au probat aceasta. Regulamentul englez, de pildă, bazat pe observațiile din războiul cu Buri, prevede categoric că numai la distanțe mari—dincolo de 1400 m.—are rost dispozitivul de înaintare; de aci înainte „orice trupă suferă pierderi foarte simțitoare“ (pag. 22).

Colonelul francez nu se mulțumește numai cu atât. Recurge la un alt camarad, din care citează o comparație foarte nostimă: „Imprăștiți un pumn de chibrituri pe o masă și veți avea o imagină destul de exactă de ceace este o formațiune de infanterie în luptă. Fiecare chibrit reprezintă un mic grup, secție sau ploton (pag. 23). E de sigur și exagerație în comparația aceasta, dar e foarte nimerită pentru cei cari nu vor să admită că „la războiu nu sunt formațiuni“.

4) Părerea că vizibilitatea trupelor pe câmpul de luptă e în foare strânsă legătură cu culoarea uniformei, colonelul Taffin nu și-o apropie de loc, pe motivul că „joacă un rol cu totul secundar“. S'au făcut experiențe, tot pe câmpul dela Chalons, în 1903, al căror rezultat nu poate fi decât că „cel mai bun mijloc de a micșora vizibilitatea oamenilor este mai curând a-i învăța să întrebuițeze terenul cu folos, decât a le schimba culoarea uniformei“ (pag. 27).

5) Un punct în care iarăși nu se împacă cu ceace susțin mulți din scriitorii militari contemporani este rolul baionetei în luptă. „Lupta modernă este caracterizată prin puterea focului“ (pag. 75). Incercările, cari se fac de mulți, ca să arate că la distanțe mici focul nu se mai poate executa, sunt zadarnice, de oarece de azi în colo pentru distanțe apropiate focul va fi tras de mitralieră „o mașină fără nervi“. Cu alte cuvinte „renașterea baionetei e o legendă“ (pag. 71).

Studiul acesta, care—după cum se vede dintr'o scrisoare a autorului—a apărut în „Revue d'Infanterie“, probabil în mai multe numere consecutive, n'a putut să facă în Franța obiectul unor discuțiuni mai întinse. Publicată în întregime, în traducere, de sigur că va isca la noi comentarii felurite—mulți dintre ofițerii noștri superiori având cu totul alte păreri.

George V. Haneș.

Sublocotinent în infanterie.

UN RĂSPUNS D-LUI IBRĂILEANU

A discuta o lucrare literară cere mai puțină responsabilitate ca a face o asemenea lucrare. Aceasta-i cauza pentru care criticul dăruiește mai ușor vorbele pe cari scriitorul nu le cere. Din cauza aceasta, uitându-și puțină sa responsabilitate, criticul nu se gândește la aceia a scriitorului și trece cu vederea că acesta e prins în ghiarele ei. Responsabilitatea e în însăși conștiința omului, și nu abdică nimeni la conștiință.

E greu să-ți dai părerea asupra unei lucrări literare; ades întâlnești una gata făcută și ești fericit că ai astfel un motiv de șicană; o primești cu ochii închiși. Ceilalți cărora li se face cadou o asemenea părere, n'au interes s'o discute. Dacă doi, trei observă adevărul, ce-are de-a face? Cum li s'a dat părerea așa o păstrează, ca orice cetățean cinstit căruia dacă îi spui că are un franc de plumb preferă să nu te creadă decât să piarză francul. Dar cel ce-a pus părerea în circulație? Oh! pe acela îl salutăm! Ce perfect dispreț de public!

La urma urmei modul cum acuză D-I Ibrăileanu, nu-i decât un rezultat al vieții noastre de luptă neînfrănată. Ne luminează o ambiție personală sau un interes material, o pornire firească sau un avânt silit. Singura stăpână e nevoia noastră de o clipă, sau dorința unui rezultat egoist. Nu se găsec plagiate pe toate drumurile, vânătorul blastemă așteptând; deci cel mai mic foșnet îl face să se repeadă asupra unui lucru care ades nu-i decât o închipuire. Și ce frumos lucru e să zici altora: uite am doborât un iepure, deși iepurele e cumpărat dela prăvălie.

În sfârșit vânătorul nostru e mulțumit. Un rânjet de satisfacție, preludiv dulce al unor gânduri pornite spre ceartă, îi cuprinde fața. Iată-l că intră în acțiune: se miră, își simte prejudecățile atinse, se supără, detestă, insultă, înhață și arată trecătorilor, îngrămădește mulțimea și-ți face un public de buni dușmani. Nu mai vorbesc de caraghioslăcul contrazi-cerilor neașteptate. Dintr'un ceas într'altul păreriile

î se schimbă fără șovăire, după interesul zilei și al momentului. De câte-ori găsește ocazia de a întâlni ceva mai puțin banal, se răsbună pe autorul acelui ceva, proclamându-l plagiator, mai ales când goana după plagiat succede unei cereri juste din partea viitorului acuzat.

Sunt spirite cari se grăbesc să-și potolească avântul bun al unei clipite, să-l renege, să insulte ceia ce au lăudat, să scuipe apoi pe modestul nou venit pe care întâi l'a salutat. Oare d-l Ibrăileanu e de principiu cel cari spun: îți dau pe aici ca să-ți iau pe dincolo?

D-sa mă acuză în așa mod încât îmi vine a surăde gândindu-mă nu atât la inconștienta D-sale în chestie de principii, cât la sistemul pe care l'a adoptat în etichetarea plagierilor. Sunt etichete ce se lipesc oricum le-ai pune și pe orice hârtie, sunt altele cari cer multă atențiune și multă desinteresare. D-l Ibrăileanu a amestecat etichetele; căci unde s'ar ascunde egoismul?

E oare rațional a condamna o lucrare ca plagiată atunci când din 31 de pagini una și jumătate are asemănări cu un scriitor, demn de-almintreli de a fi imitat? Mai mult chiar, autorul lucrării (și al acestor rânduri), declară că n'a avut cunoștința de existența cărții în chestiune, „la Mort de Phylae“, decât în urma călduroasei recomandării a D-lui Ibrăileanu în scrisoarea d-sale din „Viitorul“. Am făcut-o aceasta din curiozitate și am găsit în adevăr multă asemănare.

Dar, Doamne, când două persoane văd același lucru în același cadru, poate și cel mai mic să aibă îndrăzneala de a cugeta ca cel mai mare, cu atât mai mult mult cu cât e un fost admirator al lui Pierre Loti. Să-mi spuie acei ce vor ceti lucrarea, afară de d-l Ibrăileanu, dacă ea datorește altora mai mult decât datorește „un discipol modelelor sale“.

Și acesta-i tot plagiatul. D-l Ibrăileanu a uitat că realitatea trebuie să fie privită și din față nu numai din profil și că adevărata infirmitate a omului e că e chior și nu că e orb.

D-l Ibrăileanu voește a mă pedepsi țintuindu-mă pentru veșnicie la stâlpul stilului d-sale și dându-mă în râsul veacurilor. Căci de sigur că strigătul D-sale de alarmă își va repercuta ecoul cât va dura lumea.

Cine știe? Poate că e mai prudent să fac imediat mărturisirea păcatelor în fața altarului școalei d-lui Ibrăileanu. Nu se știe ce funeste consecințe pot aduce, sub aparențele lor ușuratece, denunțurile aceste publice și ce înseamnă a avea de a face cu un Aristofan.

Și tu, solicitator al unei reputațiuni, dacă vrei să fii bine primit, silește-te să scrii mai cu modestie, ba chiar prost la început; vei avea timpul să te îndrepti și să fii crezut. Fii eunuc al ideii, Demostene mut și Molière constipat. Fii prudent și rezervat, aibi idei vulgare și poște mediocre, afundă-te în plati-tudine și dacă poți nu te manifesta în ochii celor-lalți. E așa de frumos să vrei să fii Phaedon și așa de urât să nu te lase să fii decât birjar! Supune-te artei aceia ipocrită ce-și face un merit din neputința sa, econoamă fiindcă-i săracă, sobră fiindcă n'are stomac.

Fii așa, și atunci nu vei mai face inimă rea nimănui și nici ție, și nu-ți vei vedea numele scris nicăeri, și nu te vor înăbuși în propriu-ți pat și nu-ți vor smulge nici măcar un firicel de păr. Vei avea atunci idealul burghezului sculat dela masă: aplauze fără șuerături, venituri fără cheltueli, și la urmă considerațiunea aceluiași pe care l'ai fi atâțat făcând contrariul.

Și cu asta am terminat, Domnule Ibrăileanu.

Craiova

Ioan Dragu.

Bibliografia.

Caragiale, *Schițe nouă*. Buc. 1910. Prețul lei 2.50.
 N. D. Spineanu, *Lumina în istoricul întemeierii băncilor populare*. Turnu Severin 1903
 N. D. Spineanu. *Epoca lui Matei Basarab*. Studiu istoric T. Severin 1903.
 General H. Bonnal. *Psiptologia militară a lui Napoleon*. trad. S. V. Haneș, Buc. 1910. Prețul 50 bani.
Publicațiunile recente ale Academiei române:
 — *Memoriile Secțiunii Istorice* . . . . . Lei 14.—
 Știri despre veacul al XVIII-lea în țările noastre după corespondențe diplomatice străine. I, 1700-1750, de N. Iorga . . . . . „ —,50
 Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească de la 1806-1812 III. Amănunte asupra Moldovei de la 1808 la 1812, de Radu Rosetti . . . . . „ 1,60
 — IV. Amănunte asupra Țerii-Românești dela 1808 la 1812, de Radu Rosetti . . . . . „ 2,—
 Despre elementele cronologice în documentele românești, de N. Docan . . . . . „ —,50
 Partidele politice în Revoluția din 1848 în Principatele Române, de A. D. Xenopol . . . . . „ —,60
 Studii privitoare la numismatica Țerii-Românești. I. Bibliografie și documente, de N. Docan . . . . . „ 1,20
 Știri despre veacul al XVIII-lea în țările noastre după corespondențe diplomatice străine. II, 1750-1812, de N. Iorga . . . . . „ —,80
 Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. I. Înainte de 1 Iunie 1858, de Radu Rosetti . . . . . „ 1,60
 Marele spătar Ilie Țifescu și omorirea lui Miron și Velișco Costin, de I. Tanoviceanu . . . . . „ —,50
 Luptele dela Ogretin și Teșani din zilele de 13 și 14 Septembrie 1602 (7111), de General P. V. Năsturel . . . . . „ —,50
 Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului II. După 1 Iunie 1859, de Radu Rosetti . . . . . „ 1,50
 Din amintirea unui boier Moldovean din jumătatea întâi a veacului XIX, Dimitrie Ghițescu, 1814-1878, de A. D. Xenopol . . . . . „ —,70
 „Doamna lui Ieremia Vodă“, de N. Iorga . . . . . „ 1,—
 Sociologia și socialismul, de A. D. Xenopol . . . . . „ —,20
 Despre metoda în științe și în istorie, de A. D. Xenopol . . . . . „ —,20
 Țara Severinului sau Oltenia, de Dr. Al. M. Marinescu . . . . . „ —,50
 Francisc Rakoczy al II-lea, înviatorul conștiinței naționale ungurești și Români, de N. Iorga . . . . . „ —,40
 Nicolae Păsculescu, *Literatura populară românească*, Buc. 1910 Prețul 6 lei
 Tudor Pamfile, *Industria casnică la Români*, Buc. 1910 Prețul 10 lei

A apărut:

Studii Filosofice Volumul V, fascicola 2. cu următorul sum-mar:
 C. Antoniadă . . . Filosofia lui Henri Bergson (sfârșit).
 Marcel T. Djuvara Metoda inductivă și rolul ei în științele explicative
 I. Petronici . . . Filosofia piesei „Chantecler“.
 St. Antim . . . Substratul economic al familiei (urmare). Prețul Lei 1.50.
 N. Zaharia. *Traian Demetrescu, viața, temperamentul, scrierile și personalitatea sa artistică*. Buc. 1910. Prețul 1 leu.
 Sumarul numărului de Octombrie din *Scientia*:
 K. Bohlin—*Was ist die Milchstrasse?*
 (*Qu'est-ce que la voie lactée?*).
 A. Righi—*Comete ed electroni*.
 (*Comètes et électrons*).
 Th. Moreux—*Le Soleil et la prévision des pluies*.
 W. M. Bayliss—*The functions of enzymes in vital processes*
 (*Les fonctions des enzymes dans les processus vitaux*).
 S. Becher—*Über Handlungsreaktionen und ihre Bedeutung für das Verständnis der organischen Zweckmässigkeit*.
 (*Sur les réactions—actes et leur signification pour l'intelligence de la finalité organique*).
 V. Miceli—*Gli elementi vivi del diritto*.
 (*Les éléments vivants du droit*).
 E. Rignano—*Il socialismo*.
 (*Le socialisme*).
 Ch. Guignebert—*L'évolution du christianisme ancien*.
 A. Loisy—*La critique des évangiles*.
 Direzione e Redazione: Milano, Via Aurelio Saffi, 11.

Colecțiunea primelor șapte volume din Noua Revistă Română se găsesc de vânzare la librăria Eskenasy, Bulevardul Academiei No. 1, pe prețul de 5 lei volumul.

G. S. BECHEANU & I. ILIESCU

STRADA LIPSCANI, 26 — BUCUREȘTI — STRADA LIPSCANI, 26

MAGAZIN de NOUTAȚI și MANUFACTURA

Lânuri pentru rochii: Hommesponvon, cheviotte gros-côte etc., și

Postavuri în toate genurile.

MATAȘARIE

Cachemir soie, charmense, crepe de chine etc.

Tuffetas din fabrica *Bonnet* culori și negre

Atelier special pentru rochi și confecțiuni

FÂNZĂRIE

Jerseuri, Flanele, Cache Corsets tricotate, Ciorapi și Batiste.

CORSETE

Dantele torchon și broderii veritabile

Rayon special pentru Lingerie și Trousourî gata și după comandă

PREȚURI FIXE ȘI MODERATE

SANATORIUL

Dr. GEROTA

CONSTRUIT ȘI MONTAT

Special pentru tratamentul boalelor chirurgicale

OPERAȚIUNI ȘI FACERI

Bulevardul Ferdinand 48, București

TELEFON 144

Boalele Intestinului

DIAREEA (LA COPII ȘI ADULȚI), DIZENTERIA COLICELE, FURUNCULOZA, ECZEMA ȘI TOATE BOALELE CE PROVIN DIN Infecțiunile Intestinale

SE TRATEAZĂ ADMIRABIL PRIN

LACTO FERMENT

(Bulion paralaetic)

APROBAT DE CONS. SANITAR SUPER.

ZILNIC PREPARAT PROASPĂT NUMAI LA

LABORATORUL Dr. ROBIN

5, Str. I. C. Brătianu 5. — Telefon.

Un flacon 2 lei. În provincie contra mandat 2,50
Cereți prospecte gratuite

VILE DUILIU ZAMFIRESCU

2, STRADA ZORILOR, 2

Palatul Muntelui de Pietate

TELEFON No. 25 97

Vinuri de cea mai superioară calitate

LOCAL DE CONSUMAȚIE

Serviciu la domiciliu

Angroșiștilor li se acordă rabat

— Să nu lipsească din nici o casă — Franzbranntwein „Dr. KONYA“

Fricțiune întăritoare pentru *musculatură*, infailibilă contra durerilor reumatismale, la gâtă, lumbago și ori-ce răceli. Intreține sănătatea, puterea și frumusețea corpului. — Flacon de buzunar 50 bani. Flaconul original LEI 2.

Franzbranntwein cu Menthol

de Dr. Konya se distinge prin puterea sa antiseptică și răcoritoare. Ca atare este recomandat în special contra durerilor nevralgice, durerilor de cap și contra afecțiunilor catarale.

Flacon de buzunar 60 bani. — Flaconul original LEI 2.25

— SE GĂSEȘTE LA FARMACII ȘI DROGUERII —

Periți-vă de imitațiuni! Veritabilul Franzbranntwein Dr. Konya poartă marca „Fortuna“ depusă la Tribunal și semnătura Dr. Konya și fii pe gâtul sticlei.

Ciocolata și Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători